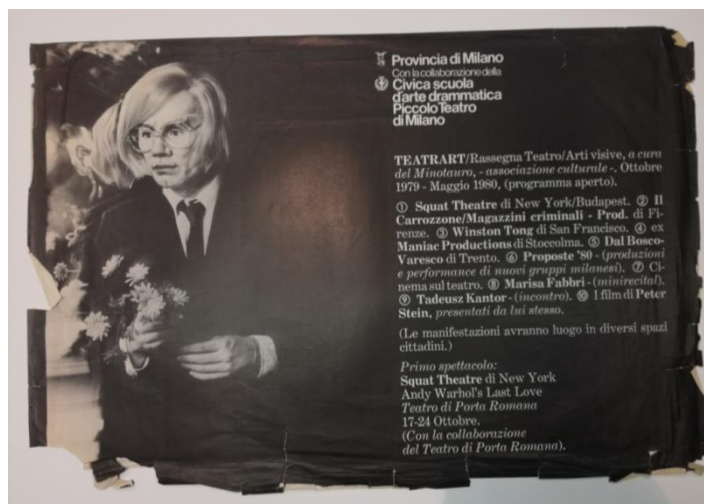

Petőfi Irodalmi Múzeum
Kassák Múzeum
1033. Budapest, Fő tér 1.

A Kassák Múzeum gyűjteményéből, Bálint Endre festőművész hagyatékából származó, 38 db grafikus plakát restaurálási dokumentációja

A Kassák Múzeum gyűjteményébe tartozó plakátok restaurálását a rossz megtartású papír hordozó állapota és a korábbi helytelen tárolás következtében elszenvedett sérülések tették szükségessé. Egyes plakátok hiányos, szakadt papírhordozója – restaurálás nélkül – a plakátok további károsodását okozhatta. A restaurálás célja további sérülések megakadályozása, a megfelelő mechanikai tartóerő biztosítása, fennmaradásuk és kiállíthatóságuk érdekében.

2015.49. 1 leltári számú plakát rrestaurálás előtt és után

Tárgy- és állapotleírás

A plakátok nagyobb része műnyomó, gépi gyártású papírra készült ofszet nyomtatással. A vastag papírlapok jó megtartásúak, savas összetevőket csak elenyésző részük tartalmaz (ld. később).

A plakátokat méretük, állapotuk és az elvégzendő munkafolyamatok szerint csoportosítottam.

Méret szerinti csoportosítás:

- I. 70x100 cm,
- II. 50x70 cm,
- III. 35x50 cm.

Sérülés szerinti csoportosítás:

1. Gyűrött plakátok,
2. gyűrött, szakadt plakátok,
3. gyűrött, szakadt kis hiánnyal bíró plakátok,
4. gyűrött, szakadt, hiányos, öntéssel javítható plakátok,
5. gyűrött, szakadt, hiányos, rossz megtartású plakátok.

A restaurálandó műtárgyak felsorolása leltári szám alapján a csoportosítások szerint felosztva:

1. Gyűrött plakátok (10 db):

2015.9.1	II.
2015.4.1	II.
2015.13.1	II.
2015.14.1	II.
2015.23.1	I.
2015.24.1	I. -
2015.28.1	II.
2015.36.1	III.
2015.37.1	II.
2015.39.1	I.

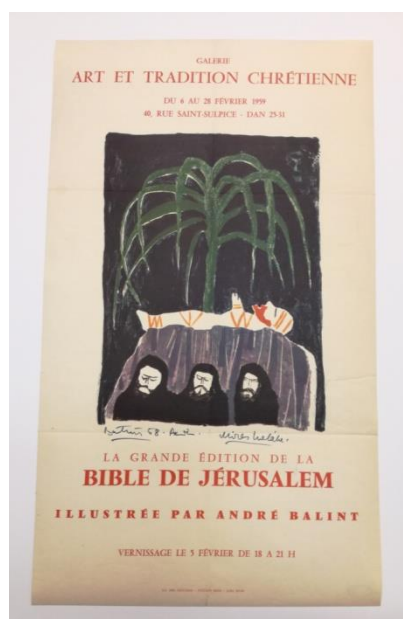
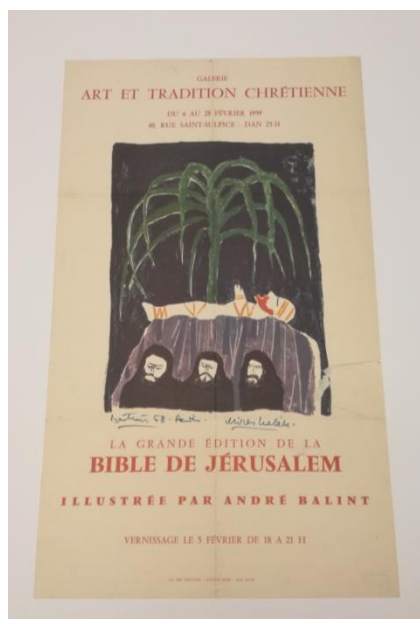
2015.15.1 leltári számú plakát restaurálás előtt és után

2. Gyűrött, szakadt plakátok (7 db):

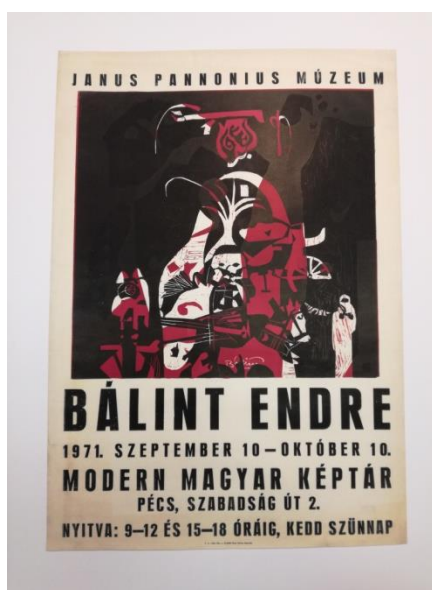
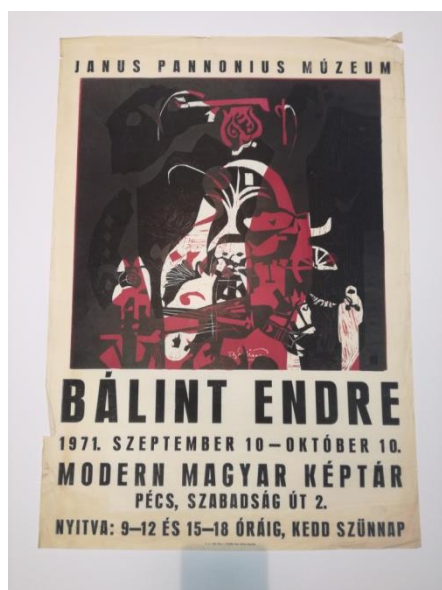
2015.3.1	II.
2015.15.1	II.
2015.27.1	I.
2015.30.1	I.
2015. 40.1	I.
2015.45.1	I.
2015.50.1	I.

3. Gyűrött, szakadt kis hiánnyal bíró plakátok (6 db):

2015.2.1	II.
2015.10.1	I. Alján több szakadással, kis hiánnyal.
2015.12.1	III. Jobb oldalán hosszú „L” alakú szakadással. Dedikált, ezért nedvesítés nélkül kell javítani.

- 2015.21.1 II. Magasfényű műnyomó papír hajtogatva. Hajtások mentén a festék lekopott. Szakadások körben.
 2015.38.1 II. Körben szakadások, kopások nyomai.
 2015.41.1 II. Körben szakadások, kisebb hiányok.

A 2015.41.1 leltári számú plakát restaurálás előtt és után

4. Gyűrött, szakadt, hiányos, öntéssel javítható plakátok (10 db):

- 2015.6.1. I. nagy hiány, öntapadós ragasztó foltja, ami átüt a hordozón.
 2015.11.1 III. ragasztófoltok a hátoldalon, elől postai bélyeg.
 2015.22.1 I. Kisméretű hiány a jobb sarkon és alul.
 2015.31.1 II. 2 db enyves papírjavítás. Szakadások alul és felül.
 2015.32.1 II. Szakadások alul és felül.
 2015.33.1 II. Kis szakadások alul és felül
 2015.44. 1 I. Kis szakadások alul és felül.
 2015.47.1 II. Szakadások és hiányok kétoldalt, rajzszegek nyomai a sarkokban és kétoldalt, középen.
 2015.52.1 II. Szakadások alul és felül.
 2015.55.1 II. Szakadások körben. A fényes papír töréseinél a nyomdafesték filmje szétnyílt, kitűnik a hordozó fehér alapszíne.

A 2015.22.1 leltári számú plakát restaurálás előtt és után

5. Gyűrött, szakadt, hiányos, rossz megtartású plakátok (5 db):

2015.5.1	II. Nagy hiányok, szakadások, műanyag ragasztóval felületre ragasztott fotó.
2015.8.1	IV. Savas hordozó, szakadások papíron, hátoldalt műanyag ragasztó testes foltjai.
2015.49.1	IV. Bal alsó sarkán nagy hiány, körben szakadt, hiányos.
2015.51.1	IV. Gyenge megtartású, felületén feltehetően mészes alapú festék lecsurgásainak nyomai (fehérítő hatás)
2015.53.1	IV. Erősen szennyezett foltos, szakadt, hiányos, szélei rajzszeg lyukai, foltjai.

2015.5.1 leltári számú plakát restaurálás előtt és után

A restaurálási menete

Az elvégzett munkafolyamatok a következők:

A plakátokat mindkét oldalukon portalanítottam, kíméletesen radíroztam, mellyel a korábbi kiállítások, és a tárolás során lerakódott felületi szennyeződéseket távolítottam el. A száraztisztítás kénmentes latex radírszivaccsal és vinil-radírral történt.

További munkafolyamatok a károsodási csoportok szerint:

1. Gyűrött plakátok (10 db):

A savas alanyanyagból készült plakátban található savmaradékok eltávolítását, a savasság közömbösítését és a későbbi savasodás elkerülésének érdekében a pufferolást vizes kezeléssel végeztem el. A lapok jó állapota (sértetlen, gyűretlen plakátok: 2015.9.1, 2015.13.1, 2015.37.1) ugyan feleslegessé tette volna a vizes mosást, de a bennmaradó savas lebomlási termékek a papír további romlását (a cellulózláncok savas hidrolízisét) okozhatják, ezért a vizes tisztítás alkalmazása nem volt elkerülhető. A kezelést többszöri vizes mosással és 9-es pH-ra beállított kalcium-hidroxid oldatos, többszöri öblítéssel végeztem el.¹

Több hetes préselés enyhe nedvesítés után, a gyűrődések metil-cellulóz ragasztóval (Tylose MH 300) történő átkenése után, változó páratartalom mellett.

2. Gyűrött, szakadt plakátok (7 db):

Javítás nedvesítés nélkül, japán papírral, a későbbiekben visszaoldható metil-cellulóz 5%-os vizes oldatú ragasztó (Tylose MH 300) felhasználásával. Szakadások, törésvonalak alátámasztása hátulról japánpapírral, metil-cellulóz vizes oldatú ragasztó segítségével a későbbi visszaoldhatóság érdekében. Több hetes préselés enyhe nedvesítés után változó páratartalom mellett. Retusálás akvarell festékekkel a pótlásoknál és a törésvonalak mentén.

3. Kissé hiányos, szakadt plakátok (6 db): Javítás nedvesítés nélkül, japán papírral, a későbbiekben visszaoldható metil-cellulóz 5%-os vizes oldatú ragasztó (Tylose MH 300) felhasználásával. Szakadások, törésvonalak alátámasztása hátulról japánpapírral metil-cellulóz vizes oldatú ragasztó segítségével a későbbi visszaoldhatóság érdekében. Hiányok pótlása japánpapírral, beszabással. Ragasztóanyag megegyezik a javításhoz használt kötőanyaggal Több hetes préselés enyhe nedvesítés után változó páratartalom mellett. Retusálás akvarell festékekkel a pótlásoknál és a törésvonalak mentén.

4. Gyűrött, szakadt plakátok kis hiánnyal (10 db):

Plakátok vizes mosása a lebomlási termékek eltávolítása érdekében.

Hiányok kiegészítése 35°SR fokú, direkt papírfestékekkel előre megszínezett fenyő-szulfát rostból készített papírpéppel, papíröntéssel. Több hetes préselés enyhe nedvesítés után változó páratartalom mellett. Retusálás akvarell festékekkel a pótlásoknál és a törésvonalak mentén.

5. Gyűrött, szakadt, nagy hiánnyal (5 db):

A 2015.51.1 leltári számú plakátot vizes-oldószeres tisztítást követően hidrogén-peroxid 2%-os oldatával fehérítettem, hogy a festékfoltok csíkjainak fehérségéhez közelítsem a papír hordozó alapszínét. A megfelelőnek talált eredmény elérése után ismét többször vízben öblítettem, majd savtalanítottam és pufferoltam a papírlapot kalcium-hidroxid oldatban a korábban leírtak szerint.

2015.5.1 leltári számú plakátról a feltehetően Technokol Rapid ragasztóval két csikban felerősített fotót szárazon leemeltem, a ragasztómaradványokat szárazon eltávolítottam. A fotó szárazon történt simítása után a plakát restaurálásának utolsó lépéseként savmentes papír hordozójú, zselatin kötőanyagú papírcsíkkal visszaerősítettem azt eredeti helyére.

A 2015.8.1 leltári számú plakát hátoldaláról szárazon távolítottam el a műanyag ragasztó testes foltjait.

Az öt plakát hiányainak kiegészítése 35°SR fokú, direkt papírfestékekkel előre megszínezett fenyő-szulfát rostból készített papírpéppel, papíröntéssel. Átenyvezés metil-cellulóz 1 %-os vizes oldatával. Papír hordozó alátámasztása vékony japánpapírral (39 gr/nm, Japico Hosokawa No.70634500, 80% kozo és 20% cellulózzrost tartalom), búzakeményítő és 5%-os metil-cellulóz (Tylose MH 300) 1:1 arányú ragasztókeverék felhasználásával. Retusálás akvarell festékekkel a pótlásoknál és a törésvonalak mentén. Több hetes préselés enyhe nedvesítés után változó páratartalom mellett.

¹ A vízben oldott kalcium-oxid (CaO) kalcium-hidroxidot (Ca(OH)₂) - alkot, ami a papírba kerülve és levegőn szárítva a légkörben található széndioxid (CO₂) lúgos jellegű sót hagy hátra. A későbbiekben keletkező savakkal a kalcium-karbonát (CaCO₃) oldhatatlan, ill. semleges szulfátot képez, így nemcsak a papírban található savmaradékok semlegesítésére, hanem a későbbi savasodás közömbösítésére is alkalmas.

Tárolási javaslat

A plakátok számára savmentes kartonból pallium készült. A plakátok merev hullámkarton dobozban kerültek elhelyezésre a savmentes palliumokban, melyeket 1,5 mm vastag, savmentes bevonatú dekli közé helyeztem, hogy a plakátokat hordozójuk megtörése nélkül lehessen kiemelni a dobozból.

A tárolás és kiállítás során a stabil 20°C hőmérséklet, az 40-50%-s relatív páratartalom és a maximális 10000 lux/év megvilágítás a megengedhető.

Kelt: Budaörsön, 2017. december 28-án

Tisztelettel

Peller Tamás
restaurátor